

З часом у кожного вчителя в його методичній скарбничці накопичуються найрізноманітніші прийоми опитування. Пропонуємо ознайомитися з деякими, найбільш популярними способами проведення опитування на уроці.

1.Базовий лист. У листі перераховані базові питання, відповіді на які повинен знати кожен здобувач освіти по даній темі. У старших класах лист має складатися з двох частин, в першій прості питання, в другій складніші.

Базовий лист створюється заздалегідь, до пояснення нової теми. По ходу пояснень і роботи на уроках здобувачі освіти записують відповіді на питання. Опитування за базовими листами зручно проводити під час завершального практичного уроку на тему. Це може бути як фронтальне, так і індивідуальне опитування.

2.Опитування по ланцюжку використовується, коли потрібно дати розгорнуту відповідь. Ефективний при закріпленні нової теми. Один здобувач освіти починає відповідати – інші доповнюють.

3.Програмоване опитування. Проводиться на етапі закріплення нової теми або під час перевірки домашнього завдання. Здобувачі освіти повинні вибрати одну правильну відповідь з декількох варіантів. При цьому важливо обґрунтувати свій вибір. Для ініціації дискусії, вчитель може почати захищати невірну відповідь.

4.Аудіоопитування. Відповідь здобувача освіти записується, потім йому дають послухати запис. В цьому і полягає мета – дати послухати себе з боку. Прийом використовується для розвитку усного мовлення при навчанні навичкам логічного викладу.

5.Взаємне опитування – одне з найбільш складноконтрольованих. Здобувачі освіти працюють в парах, опитуючи один одного згідно заздалегідь складеним питанням і виставляючи оцінки за заздалегідь визначеними критеріями.

6.Опитування з відстроченою реакцією. При цьому після питання витримується пауза протягом 30-40 секунд. Це дозволяє відповідати не тільки тим, хто швидко метикує. Відстрочена реакція допомагає залучити до роботи і менш енергійних здобувачів освіти, які при звичайному опитуванні займають пасивну позицію.

7.Щадне опитування. Клас ділиться на дві групи або за варіантами. Вчитель ставить питання – здобувачі освіти першої групи відповідають на нього, повідомляючи свої відповіді один одному «по ланцюжку». Потім на питання відповідає хтось із здобувачів освіти або сам вчитель. Після цього здобувачі освіти з першої групи ставлять своїм товаришам + або -. Досить десяти питань. Такий прийом передбачає, що кожен здобувач освіти не тільки відповість мінімум на п'ять питань, а й вислухає відповіді на інші п'ять.

8.Індивідуальне опитування, або опитування біля дошки – ефективний прийом для розвитку усного мовлення. Передбачає ґрунтовне опитування одного здобувача освіти, максимально глибоку оцінку його знань і умінь.

9.Прес-конференція – ще один різновид індивідуального опитування. Але в ролі опитуючих виступають самі здобувачі освіти. Вони заздалегідь складають питання по темі. Під час уроку викликається один здобувач освіти,

який буде грати роль інтерв'юйованого. Решта виступають в ролі журналістів і опитують здобувача освіти.

10.Опитування по відеоролику або анімації. Демонструється відео або анімаційний ряд по темі. Але звук у ролика вимкнений. Здобувач освіти повинен прокоментувати побачене. Наприклад, на уроці фізики можна показати, як проводиться той чи інший дослід. Здобувач освіти повинен пояснити: які фізичні закони працювали в даному прикладі.

11.Капелюх питань. Суть прийому в тому, що здобувачі освіти вчать самі складати питання. Учитель пропонує три капелюха. В перший складаються питання за текстом підручника. Наприклад, якщо це урок літератури – то питання до тексту твору. У другий капелюх йдуть питання оціночні, що починаються зі слів: «Я вважаю, що ..., а ти як думаєш?» Цей капелюх теж важливий, оскільки вчить формулювати власну думку. Наприклад, на уроці історії сюди потраплять питання, що стосуються оцінки тієї чи іншої події. У третій капелюх збираються питання, на які здобувач освіти і сам не може відповісти або зовсім не знає відповіді. Це дозволяє здобувачам освіти самостійно оцінити свій рівень підготовки і стимулює до розширення кругозору. Питання з капелюхів потім можна використовувати при взаємних опитуваннях або фронтальних перевірках.

12.ПОПН-формула. Будується наступним чином:

П – позиція

О – обґрунтування

П – приклад

Н – наслідок.

Це прийом творчого опитування, який вчить лаконічності і розвиває навички логічного мислення. Учитель ставить питання. Здобувачі освіти готують відповіді за схемою:

П – «Я вважаю, що...»

О – «Тому що...»

П – «Я можу довести це на прикладі...»

Н – «Тому я роблю висновок, що...»

13.Острівці. Здобувачу освіти пропонується текст, наприклад, визначення терміну. Але частина тексту закрита листом з вирізаними віконцями, крізь які видно лише окремі слова. За ним здобувач освіти повинен відновити або переказати близько до тексту саме правило або визначення.

14.Аукціон. Обирається тема аукціону, наприклад, «Країни Африки». Здобувачі освіти називають країни, кожен по одній країні. Оцінку (або заохочення, плюстик, залік, цукерку) отримує лише той, хто назве країну останнім. Цей прийом опитування дозволяє в лічені хвилини освіжити базові знання з теми. Його з успіхом можна використовувати для закріплення матеріалу цього уроку або для узагальнення великих тем.

15.Підбери пару. Здобувачу освіти пропонується лист, розділений на дві частини. В одній з них – питання по темі, в іншій частині листа – відповіді. Завдання: підібрати правильну відповідь для кожного питання.

16.Брейн-ринг. Готуються питання, які потребують лаконічних відповідей або на які можна відповісти однозначно «так» або «ні». Перемагає в грі той, хто безпомилково відповість поспіль на 5 запитань ведучого. Замість питань можна використовувати приклади усного рахунку, наприклад.

17.Плесни в долоні. Прийом простий у застосуванні і використовується, коли потрібно перевірити базові знання з теми. Учитель перераховує терміни, імена, назви і т. д. – те, що пов'язано з темою. Завдання учнів – плеснути в долоні, коли вимовляється вірна відповідь.

18.Розминка. Проводиться на початку уроку і дозволяє не тільки освіжити в пам'яті пройдені теми, а й підготувати здобувачів освіти до сприйняття нового матеріалу. Для розминки підбираються базові питання, які потребують лаконічних відповідей. Проводиться у швидкому темпі. Не варто при цьому фіксувати увагу на неправильних відповідях. Розминка проводиться на початку уроку, а тому важливо зберігати позитивний настрій. Для більш успішного і ефективного опитування під час розминки використовуйте слайди або відеоряд.

19.Вгадайка. Принцип цього опитування знайомий кожному, але ця гра дозволяє не тільки перевірити знання здобувачів освіти по темі, але і акцентувати увагу на побудові логічних ланцюжків. Учитель задумує слово. Наприклад, відома історична особистість. Здобувачі освіти задають питання, на які можна відповідати тільки «так» або «ні». Цей прийом опитування можна проводити на стадії введення в урок, повторюючи основні поняття пройдені теми. Варіація цієї гри: здобувач освіти виходить до дошки. За його спиною на екрані виводиться загадане слово. Тепер цей здобувач освіти задає питання, а клас відповідає.

20.Телеграф. Цей вид опитування проводиться письмово. Учитель готує картки з текстом, в якому слова складаються тільки з приголосних. Завдання здобувачів освіти – відновити всі слова. Прийом ефективний, коли потрібно опитати знання базових термінів, понять, формулювань.

21.Все навпаки. Інтелектуальний ігровий прийом, що дозволяє провести опитування в цікавій формі. Суть у тому, що вчитель називає слова, а здобувачі освіти повинні назвати слово, протилежне за значенням. Цей прийом давно відомий учителям російської мови, які практикують його при вивченні антонімів. Але прийом можна урізноманітнити, зашифрувавши цілу фразу. Використовуйте не тільки антоніми, а слова з того ж логічного ряду. Розгадавши фразу, здобувачі освіти отримують відповідь на поставлене запитання.

22.Правильно-неправильно. Суть опитування полягає в тому, що із запропонованих учителем виразів здобувачі освіти вибирають лише правильні. Дуже ефективний прийом при перевірці домашнього завдання або при повторенні пройденого матеріалу.

23.Експрес-тестування. Питання тестів з варіантами відповідей виводяться на екрані (або зачитуються вчителем усно). Здобувачі освіти на окремих листочках вирішують тести. Питань не варто вибирати багато. Для експрес-тесту достатньо 5-6 питань по темі. У кінці можна вивести на екран

варіанти правильних відповідей, – здобувачі освіти самостійно перевіряють свої роботи, або використовують прийом взаємної перевірки. Цей прийом часто використовується на етапі введення в урок або при перевірці домашнього завдання. Так само можна швидко перевірити знання базових понять з пройденої теми.

24.Тисяча прикладів. Прийом використовується для перевірки практичних навичок. Це форма усного фронтального опитування, який дозволяє за короткий час оцінити, наскільки правильно здобувачі освіти можуть пов'язувати вивчену теорію з практикою. Суть прийому: дається поняття, визначення, дата, назва. Здобувачі освіти повинні навести приклади, що розкривають сенс. Наприклад, на уроці хімії задається питання «Застосування заліза». Здобувачі освіти не просто відповідають «у виробництві», а наводять конкретні приклади.

25.Полагодь ланцюжок. На екран виводяться пропозиції. Завдання здобувачів освіти: скласти логічний ланцюжок. Пропозиції можна замінити картинками. Наприклад, на уроці біології потрібно відновити цикл зростання дерева з насіння. Таке опитування дозволяє не тільки перевірити знання основних понять, а й уміння складати логічно послідовні цикли.

26.Диктант із літер. Один з варіантів комбінованого опитування. Учитель зачитує питання, здобувачі освіти записують лише перші літери відповідей. З цих букв потім складається відповідь на головне, ключове питання.

27.Тренувальна контрольна робота. Робота проводиться як звичайна контрольна, але оцінки за неї йдуть в журнал лише за бажанням здобувача освіти. Завдання для такої контрольної потрібно вибирати такі, які будуть максимально схожими на завдання в основній контрольній. Це дозволяє не тільки перевірити знання здобувачів освіти, а й виявити прогалини.

28.Релейна контрольна робота – ще один варіант письмового опитування. Завдання для неї підбираються з уже пройденого матеріалу, ті, що діти вже виконували. Найчастіше беруться з підручника, з пройдених і виконаних вправ. Атмосфера не напружена, тому що діти вже знайомі із завданнями, і вчитель з'ясовує, наскільки діти усвідомили пройдений матеріал. Після таких опитувань діти уважніше ставляться до виконання домашніх завдань.

29.Абетка. Учитель називає одну букву. Здобувачі освіти повинні підібрати якомога більше слів, що починаються на цю букву. Всі слова і поняття повинні перегукуватися з темою уроку. Таке опитування допомагає не тільки перевірити знання здобувачів освіти в активній формі, а й повторити пройдений матеріал. Прийом зручно використовувати на початку уроку, при введенні в нову тему або про перевірку домашнього завдання.

Вибираючи той чи інший прийом, слід пам'ятати про мету опитування, і про те, який час ви плануєте відвести для нього.